

Neprůhledné distribuční řetězce investičních nástrojů a služeb

Petr Čechák

odbor dohledu nad distribucí finančních produktů

sekce dohledu nad finančním trhem II

Obsah prezentace

1. Dohledové poznatky o distribučních řetězcích investičních nástrojů a služeb

Standardní distribuční řetězce

Neprůhledné distribuční řetězce

Příklady

2. Související právní úprava a její možná porušení

Právní úprava ve vztahu k činnosti vázaného zástupce

Právní úprava ve vztahu k činnosti zastoupeného

Odpovědnost obchodníka s cennými papíry ve vztahu k investičnímu zprostředkovateli

3. Závěrečné shrnutí

1. Dohledové poznatky o distribučních řetězcích investičních nástrojů a služeb

Standardní distribuční řetězce

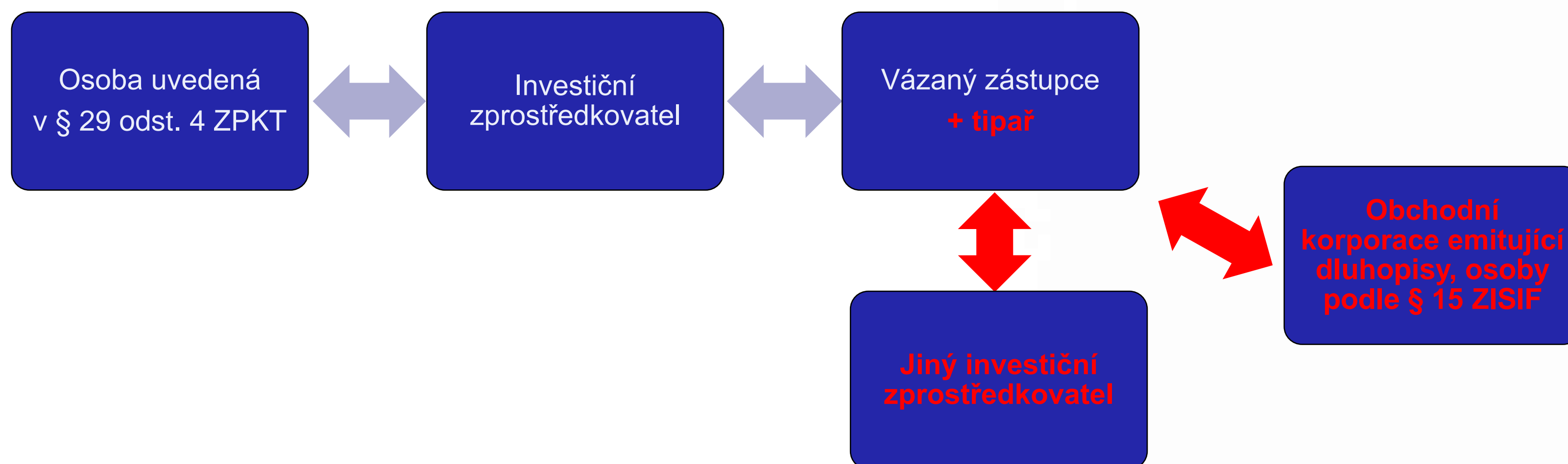

Neprůhledné distribuční řetězce

- distribuční řetězec je neprůhledný, pokud lze důvodně předpokládat, že zákazník nebude schopen rozlišit, kým je mu poskytována investiční služba a v jakém postavení tato osoba vystupuje, příp. zda mu je nějaká investiční služba poskytována
- typické spíše pro velké distribuční sítě
- časté při distribuci rizikových investičních nástrojů, příp. produktů, které nelze vůbec považovat za investiční nástroj ve smyslu zákona o podnikání na kapitálovém trhu
- týká se často zranitelných skupin obyvatel
- neprůhlednost lze předpokládat zejména na úrovni vztahu mezi zákazníkem a vázaným zástupcem/pracovníkem vázaného zástupce, který se zákazníkem jedná

Příklad 1: Vázaný zástupce v pozici tipaře

Příklad 1: Vázaný zástupce v pozici tipaře

- vázaný zástupce vystupuje před zákazníkem při distribuci určitých investičních nástrojů jako vázaný zástupce a kromě toho se podílí na distribuci dalších investičních nástrojů v roli „tipaře“
 - zákazník zpravidla nezná rozdíl mezi vázaným zástupcem a tipařem, zato předpokládá, že pokud mu jsou nabízeny při stejné schůzce různé investiční nástroje (z nichž některé jeho vázaný zástupce distribuuje jako „tipař“), jde stále o jednu investiční službu a požívá stejné ochrany svých práv

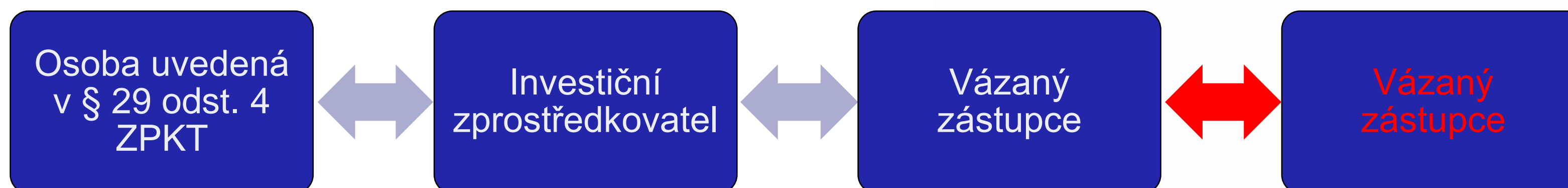
Příklad 1: Vázaný zástupce v pozici tipaře

- v případě, že vázaný zástupce „tipaří“ pro dalšího investičního zprostředkovatele, pokouší se tak zpravidla obejít povinnost být činný pouze pro jednoho zastoupeného
- samostatným problémem v tomto příkladu pak je, zda vázaný zástupce skutečně vystupuje pouze v roli „tipaře“
 - vázaný zástupce totiž zpravidla investiční nástroje, ke kterým údajně pouze „tipaří“ (tedy pouze v obecné rovině zjišťuje zájem a předává kontaktní informace), nabízí spolu s ostatními investičními nástroji, včetně poskytování informací o produktech, přípravy smluv, apod., čímž zřetelně překračuje hranici pouhého „tipaření“, a nadto tak podporuje představu zákazníka, že všechny investiční nástroje jsou nabízeny v rámci stejné investiční služby

Příklad 2: Vázaný zástupce FO spolupracující s vázaným zástupcem PO

- vázaný zástupce jako fyzická osoba spolupracuje s vázaným zástupcem právnickou osobou
- může jít o snahu vyhnout se požadavku zákona o podnikání na kapitálovém trhu, aby byl vázaný zástupce zastoupen pouze svým pracovníkem, nikoliv dalším vázaným zástupcem

Příklad 2: Vázaný zástupce FO spolupracující s vázaným zástupcem PO

- různé podoby spolupráce:
 - vystupování více vázaných zástupců FO pod společnou značkou vázaného zástupce PO (všichni vázaní zástupci mají jednoho zastoupeného)
 - spolupráce na základě různých smluv mezi vázaným zástupcem FO a vázaným zástupcem PO, přičemž vázaný zástupce PO má jiného zastoupeného než vázaný zástupce FO (zde navíc přibývá snaha obejít povinnost být činný pouze pro jednoho zastoupeného – viz příklad 1)

Příklad 2: Vázaný zástupce FO spolupracující s vázaným zástupcem PO

- je značně zhoršena orientace zákazníka v tom, jaké investiční služby mu byly kým poskytnuty, a na koho se má případně obracet se stížnostmi
- zmatení zákazníka je často ještě zesíleno představováním vázaných zástupců (např. jako členů správní rady vázaného zástupce právnické osoby, ačkoli tento žádnou správní radu nemá, apod.)

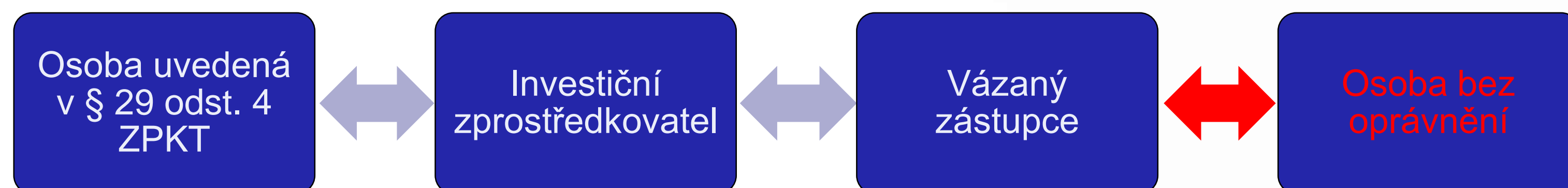
Příklad 3: Záměna vázaného zástupce ve smluvní dokumentaci

- jeden vázaný zástupce investiční nástroj se zákazníkem dojednal, smluvní dokumentace je však podepsána jiným vázaným zástupcem

Příklad 3: Záměna vázaného zástupce ve smluvní dokumentaci

- alternativou může být, že investiční službu poskytla osoba bez oprávnění (vydávající se za „tipaře“), která smluvní dokumentaci nemohla logicky podepsat, a proto ji podepsal vázaný zástupce, s nímž tato osoba spolupracuje

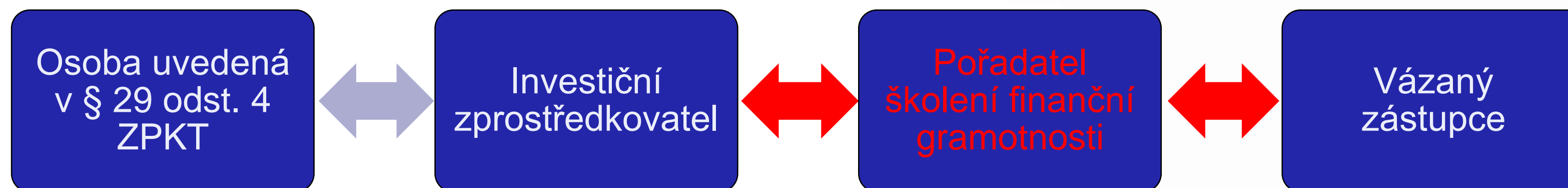

Příklad 3: Záměna vázaného zástupce ve smluvní dokumentaci

- důvodem pro tato uvedení chybných údajů do smluvní dokumentace je zpravidla snaha vyhnout se plnění požadavků zákona (např. v případě osob bez oprávnění, které jsou formálně „tipaři“, ve skutečnosti však poskytují investiční služby), nebo snaha vyhnout se plnění smluvních závazků (vázaný zástupce například změní zastoupeného, pro kterého pracuje, kvůli konkurenční doložce obsažené ve smlouvě s dřívějším zastoupeným se však skrývá za identitou jiného vázaného zástupce)
- zákazník může mít problém s uplatňováním svých práv (např. podání stížnosti na správnou osobu, komunikace,...)

Příklad 4: Vázaný zástupce v pozici „lektora“ finanční gramotnosti

Příklad 4: Vázaný zástupce v pozici „lektora“ finanční gramotnosti

- vázaný zástupce vystupuje jako „lektor“ na údajném školení finanční gramotnosti, které pořádá jiný subjekt (buď vázaný zástupce PO, nebo osoba bez oprávnění poskytovat investiční služby)
- na tomto školení „lektor“ zákazníkům poskytne investiční služby
- zákazník dopředu nevěděl, že jde o prodejní akci, navíc předpokládá, že „lektor“ pracuje pro společnost, která tzv. školení finanční gramotnosti pořádá

2. Související právní úprava a její možná porušení

Právní úprava ve vztahu k činnosti vázaného zástupce

- neoprávněné poskytování investičních služeb (ustanovení § 4a ZPKT)
- porušení požadavku, aby byl vázaný zástupce zastoupen při poskytování investičních služeb pouze svým pracovníkem, resp. aby vázaný zástupce vykonával činnost výhradně pro jednoho zastoupeného (ustanovení § 32a odst. 2 a § 32j ZPKT)
- porušení pravidel podle zákona o ochraně spotřebitele – nekalé obchodní praktiky (ustanovení § 4 a násl. zákona o ochraně spotřebitele)

Právní úprava ve vztahu k činnosti zastoupeného

- nesplnění povinnosti zastoupeného (ustanovení § 32k písm. c), d), e) či f) ZPKT, kdy má zastoupený zajistit, že vázaný zástupce
 - při výkonu činností uvedených v § 32a odst. 1 sděluje zákazníkům a potenciálním zákazníkům údaje o osobě zastoupeného
 - při výkonu činností uvedených v § 32a odst. 1 sděluje zákazníkům a potenciálním zákazníkům informaci o činnostech uvedených v § 32a odst. 1, které je oprávněn vykonávat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům
 - nevykonává činnosti uvedené v § 32a odst. 1 způsobem, který ohrožuje dodržování právních povinností zastoupeného, zejména povinnosti podle § 15 odst. 1
 - nevykonává jiné činnosti než činnosti uvedené v § 32a odst. 1 způsobem, který ohrožuje řádný výkon činností uvedených v § 32a odst. 1

Právní úprava ve vztahu k činnosti zastoupeného

- porušování pravidel odborné péče (ustanovení § 15 ZPKT a dalších ustanovení hlavy II, dílu 3, oddílu 5 téhož zákona, resp. § 32 odst. 6 téhož zákona)
- nesplnění povinnosti zavést systém správy a řízení k zajištění účinného a obezřetného řízení (ustanovení § 12a odst. 2 ZPKT, resp. § 32 odst. 2 téhož zákona)

Odpovědnost obchodníka s cennými papíry ve vztahu k investičnímu zprostředkovateli

- pokud je na začátku distribučního řetězce obchodník s cennými papíry, pak je možné porušení
 - § 30c odst. 1 ZPKT
odpovědnost za výběr investičního zprostředkovatele a za dostatečný dohled nad investičními zprostředkovateli
 - § 12d ZPKT
odpovědnost za outsourcing významné provozní činnosti (distribuce)

3. Závěrečné shrnutí

Závěrečné shrnutí

- neprůhlednost distribučního řetězce ztěžuje zákazníkovi možnost chránit svá práva a možnost učinit informované rozhodnutí o tom, zda bude investovat a prostřednictvím koho
- pro vázané zástupce a zejména osobu zastoupeného představuje významné riziko (nejen právní postih, ale i riziko reputační, atd.)
- veřejnoprávní ani soukromoprávní odpovědnost nelze při tzv. outsourcingu přesunout na jiného

Závěrečné shrnutí

- zejména zastoupení tedy musejí zavést účinný systém řízení a dostatečně robustní systém kontroly vázaných zástupců, aby se toto riziko minimalizovalo, resp. aby byla odhalena případná porušení relevantních právních předpisů
 - např. zákaz „tipaření“ ve smluvní dokumentaci s vázaným zástupcem doprovázený robustními kontrolními mechanismy, např. kontrola webových stránek vázaných zástupců, kontrola komunikace vázaných zástupců, welcome calls, mystery shopping, podrobná analýza stížností zákazníků...

Prostor pro Vaše dotazy.

Děkuji za Vaši pozornost.

